

Nr 241.

Av herr **Kilbom m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 136, angående tecknande av aktier i ett för övertagande av aktiebolaget Svenska lantmännens banks rörelse bildat bankaktiebolag.*

I proposition nr 136 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för budgetåret 1923—1924 under utgifter för kapitalökning och rubriken »statens aktier» anvisa ett anslag av 15,000,000 kronor, att efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för aktieteckning i ett för övertagande av aktiebolaget Svenska lantmännens banks rörelse bildat bankaktiebolag.

Redan då riksdagen under förra året hade att behandla frågan om statens mellankomst med anledning av vissa privata bankbolags ekonomiska insolvens, framhölls från vår sida, *dels* det oriktiga i att utan vidare engagera staten, till följd av en del enskilda bankledningars ansvarslösa förvaltande av allmänhetens medel, *dels ock*, att ett insläende på denna väg komme att medföra konsekvenser, vars räckvidd det vore omöjligt att på förhand överblicka.

Vad sedan inträffat i detta avseende har till fullo bestyrkt den av oss uttalade uppfattningen. Efter att riksdagen under förra året genom kreditkassan lämnat 50 miljoner kronor för möjliggörande av vissa enskilda bankföretags rekonstruktion, har riksdagen under innevarande år utsträckt denna garanti till sammanlagt 100 miljoner kronor. Nu föreligger i och med Kungl. Maj:ts förenämnda proposition ytterligare krav på statens mellankommande för räddande av Svenska lantmännens bank.

Härvidlag föreligger emellertid ett par alldeles särskilda faktorer, som enligt vår mening gör det än mera omöjligt att reflektera på detta förslag än tidigare framlagda. Dels föreligger den omständigheten, att här ifrågavarande bankföretag uppenbarligen kommit på obestånd därför, att det på ett *ovanligt* lättsinnigt sätt engagerat sig i företag och verksamheter på ett sätt och i en utsträckning, som icke bort förekomma, samt att dess ställning som insolvent företag redan torde ha varit konstaterad för mer än ett år sedan, utan att vare sig bolagets ledning eller bankinspektionen gjort något för att draga de riktiga konsekvenserna av denna dess ställning.

För det andra tillkommer den omständigheten, att Kungl. Maj:t här föreslår riksdagen att teckna aktier i nämnda bankföretag till ovan angivet belopp, varigenom staten skulle bli huvuddelägare i företaget, och lärer meningen ju vara, att företaget på detta sätt skulle utvecklas till att i viss mening bli en »statens affärsbank».

Även om man är anhängare av tanken på en statens egen affärsbank, så följer därav visst inte, att denna tanke bör realiseras på sätt Kungl. Maj:t här föreslagit. Den naturliga utvecklingen vore väl, att statens nuvarande bank, riksbanken, utvecklades att omfatta bankrörelse i alla dess former.

Då vi sålunda äro av den bestämda uppfattningen, att staten vare sig kan eller bör vidare ikläda sig garantier för enskilda bankbolags ekonomi, allraminst innan full klarhet vunnits rörande ställningen inom den enskilda bankvärlden i allmänhet och de konsekvenser ett fortsättande på den inslagna vägen kan medföra, och då vi under alla förhållanden anse, att det företag varom nu är fråga under inga förhållanden i frågans nuvarande läge bör komma i åtnjutande av statsgaranti i någon form, innan ställningen blivit fullt klarlagd och den ansvariga ledningen i såväl detta som övriga fall ställts till ansvar, anse vi det fullkomligt oförenligt med statens ansvar och intressen, att riksdagen utan vidare skulle biträda Kungl. Maj:ts förslag.

Under senare tid inträffade upprepade bankkrascher visa emellertid, att den garanti för ett i allo korrekt och betryggande uppträdande från de enskilda bankledningarnas sida, som man tidigare trott ligga i bankinspektionens kontroll ingalunda synes vara tillfredsställande. Även med erkännande av de svårigheter i detta avseende, som framträda vid hastiga omkastningar på det ekonomiska området, måste man konstatera, att den kontroll som av bankinspektionen bedrives gent emot enskilda bankföretag — vilken kontroll borde i särskild grad skärpas under så exceptionella förhållanden på det ekonomiska området som nu råda — har varit allt annat än betryggande.

För att om möjligt förhindra ett upprepande av det skedda och även för att få en så fullständig kännedom om orsakerna till de inträffade krascherna som möjligt synes det vara oundgängligt, att särskilda åtgärder snarast tänkbart vidtagas.

Dessa åtgärder synas oss lämpligast böra vara, dels tillfälliga sådana, avsedda att bringa klarhet i dagens läge, dels ock sådana som avse att för framtiden göra bankinspektionen mera mäktig och duglig att fylla de anspråk, som både från allmänhetens och samhällets sida på densamma kunna och böra ställas.

På grund av vad sålunda anförts hemställas,

1) att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 136,

2) att riksdagen, med anledning av samma proposition och med hänsyn till vad som under senare tid förekommit på det enskilda bankväsendets område, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, det Kungl. Maj:t snarast möjligt må tillsätta en särskild kommission, med uppdrag att, under full offentlighet, verkställa en ingående granskning i varje särskilt fall av orsakerna till de inträffade bankkrascherna, samt ävenledes med uppdrag att framlägga förslag till de åtgärder mot alla ansvariga, till vilka resultatet av utredningen kan giva anledning enligt gällande lag, samt

3) att framkomma med förslag till de ändringar i bankinspektionens organisation och reglemente, vilka kunna anses nödiga för åstadkommande av en fullt effektiv kontroll över vårt lands enskilda bankföretag och deras skötsel.

Stockholm den 18 mars 1923.

K. Kilbom.

Aug. Ljungberg.

R. Samuelson.

V. Herou.

H. Molander.

J. P. Dahlén.
